HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

26 iulie 2017*

„Trimitere preliminară – Spațiul de libertate, securitate și justiție – Acces la justiție în cauzele transfrontaliere – Directiva 2003/8/CE – Norme minime comune privind asistența judiciară acordată în cadrul unor asemenea cauze – Domeniu de aplicare – Reglementare a unui stat membru care prevede caracterul nerambursabil al cheltuielilor cu traducerea documentelor anexate necesare soluționării unei cereri de asistență judiciară”

În cauza C-670/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Bundesarbeitsgericht (Curtea Federală pentru Litigii de Muncă, Germania), prin decizia din 5 noiembrie 2015, primită de Curte la 15 decembrie 2015, în procedura inițiată de

Jan Šalplachta,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul J.-L. da Cruz Vilaça, președinte de cameră, domnul A. Tizzano (raportor), vicepreședintele Curții, doamna M. Berger și domnii E. Levits și F. Biltgen, judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: domnul K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 9 noiembrie 2016,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru domnul Šalplachta, de K. Jurisch și de P. Probst, Rechtsanwälte;

— pentru guvernul german, de M. Hellmann, de T. Henze și de J. Mentgen, în calitate de agenți;

— pentru guvernul ceh, de L. Březinová, de M. Smolek și de J. Vláčil, în calitate de agenți;

— pentru guvernul spaniol, de M. Sampol Pucurull, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de M. Heller și de M. Wilderspin, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 1 februarie 2017,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: germana.

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 1 și 2 din Directiva 2003/8/CE a Consiliului din 27 ianuarie 2003 de îmbunătățire a accesului la justiție în litigiile transfrontaliere prin stabilirea unor norme minime comune privind asistența judiciară acordată în astfel de litigii (JO 2003, L 26, p. 41, rectificare în JO 2003, L 32, p. 15, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 41).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri inițiate de domnul Jan Šalplachta în legătură cu plata salariului restant de către Elektroanlagen & Computerbau GmbH, fostul său angajator.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Potrivit considerentelor (5), (6), (18) și (23) ale Directivei 2003/8:

„(5) Prezenta directivă vizează să promoveze acordarea asistenței judiciare în litigiile transfrontaliere oricărei persoane care nu dispune de resurse suficiente, atunci când această asistență este necesară pentru a asigura accesul efectiv la justiție. Accesul la justiție este un drept general recunoscut care este, de asemenea, reafirmat la articolul 47 din Carta [d]repturilor [f]undamentale a Uniunii Europene.

(6) Nici lipsa de resurse a unei părți într-un litigiu, indiferent dacă aceasta are calitatea de reclamant sau pârât, nici dificultățile care decurg din caracterul transfrontalier al unui litigiu nu trebuie să constituie obstacole în calea accesului efectiv la justiție.

[…]

(18) Complexitatea sistemelor judiciare din statele membre și diferențele dintre acestea, precum și costurile inerente caracterului transfrontalier al litigiilor nu trebuie să împiedice accesul la justiție. Asistența judiciară trebuie, în consecință, să acopere costurile legate direct de caracterul transfrontalier al unui litigiu.

[…]

(23) Dat fiind că asistența judiciară se acordă de statul membru al instanței sau în care se solicită executarea, cu excepția consilierii acordate în faza precontencioasă în cazul în care solicitantul asistenței judiciare nu își are domiciliul sau reședința obișnuită în statul membru al instanței, acest stat membru trebuie să aplice propria legislație, în conformitate cu principiile prezentei directive.”

4 Articolul 1 din Directiva 2003/8, intitulat „Obiective și domeniu de aplicare”, prevede:

„(1) Scopul prezentei directive este de a îmbunătăți accesul la justiție în litigiile transfrontaliere prin stabilirea unor norme minime comune cu privire la asistența judiciară acordată în astfel de litigii.

(2) Prezenta directivă se aplică, în litigiile transfrontaliere, în materie civilă și comercială indiferent de tipul instanței. Ea nu se aplică în mod special materiilor fiscale, vamale sau administrative.

(3) În scopul prezentei directive, «stat membru» înseamnă toate statele membre, cu excepția Danemarcei.”

5 Articolul 2 din această directivă, intitulat „Litigii transfrontaliere”, dispune:

„(1) În sensul prezentei directive, prin litigiu transfrontalier se înțelege orice litigiu în care partea care solicită asistență judiciară în temeiul prezentei directive își are domiciliul sau reședința obișnuită într-un alt stat membru decât cel al instanței sau decât cel în care se execută hotărârea.

(2) Statul membru în care o parte își are domiciliul se stabilește în conformitate cu articolul 59 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială [(JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74)].

(3) Momentul relevant pentru a stabili dacă este vorba de un litigiu transfrontalier este momentul depunerii cererii, în conformitate cu prezenta directivă.”

6 Articolul 3 din directiva menționată, intitulat „Dreptul la asistență judiciară”, are următorul cuprins:

„(1) Persoanele fizice implicate într-un litigiu reglementat de prezenta directivă au dreptul să beneficieze de asistență judiciară corespunzătoare, astfel încât să li se garanteze accesul efectiv la justiție, în conformitate cu condițiile stabilite de prezenta directivă.

(2) Asistența judiciară se consideră a fi corespunzătoare atunci când garantează:

(a) consilierea în faza precontencioasă, în vederea ajungerii la un acord înainte de inițierea unei proceduri judiciare;

(b) asistența judiciară și reprezentarea în justiție, precum și exonerarea de la plata cheltuielilor de judecată sau suportarea cheltuielilor de judecată ale beneficiarului, inclusiv cheltuielile menționate la articolul 7, precum și onorariile persoanelor împuternicite de instanță să execute anumite acte în timpul procedurii.

În statele membre în care partea care cade în pretenții este obligată la plata cheltuielilor părții adverse, asistența judiciară, în cazul în care beneficiarul cade în pretenții, acoperă cheltuielile efectuate de partea adversă, în cazul în care astfel de cheltuieli ar fi fost acoperite de asistența judiciară în cazul în care beneficiarul ar fi avut domiciliul sau reședința obișnuită în statul membru al instanței.

[…]”

7 Articolul 5 din Directiva 2003/8, intitulat „Condiții privind resursele financiare”, prevede la alineatele (1) și (2):

„(1) Statele membre acordă asistență judiciară persoanelor menționate la articolul 3 alineatul (1), aflate în incapacitate totală sau parțială de a suporta cheltuielile de judecată menționate la articolul 3 alineatul (2) din cauza situației lor economice, pentru a le garanta accesul efectiv la justiție.

(2) Situația economică a unei persoane este evaluată de autoritatea competentă a statului membru al instanței, ținând cont de diferiți factori obiectivi, precum veniturile, capitalul deținut sau situația familială, inclusiv o evaluare a resurselor persoanelor care depind financiar de solicitant.”

8 Articolul 7 din această directivă, intitulat „Cheltuieli legate de caracterul transfrontalier al unui litigiu”, prevede:

„Asistența judiciară acordată în statul membru al instanței acoperă următoarele cheltuieli direct legate de natura transfrontalieră a litigiului:

(a) interpretare;

(b) traducerea documentelor solicitate de instanță sau de autoritatea competentă și prezentate de beneficiar, care sunt necesare pentru soluționarea litigiului și

(c) cheltuielile de deplasare pe care solicitantul trebuie să le suporte atunci când prezența fizică la ședințe a persoanelor care trebuie să susțină cauza solicitantului este impusă de legislație sau de instanța din statul membru respectiv și atunci când instanța hotărăște că nu există nicio altă posibilitate ca respectivele persoanele să fie ascultate în mod corespunzător.”

9 Articolul 8 din Directiva 2003/8, intitulat „Cheltuieli suportate de statul membru în care se află domiciliul sau reședința obișnuită”, prevede:

„Statul membru în care solicitantul asistenței judiciare își are domiciliul sau reședința obișnuită acordă asistență judiciară, astfel cum se prevede la articolul 3 alineatul (2), necesară pentru a acoperi:

(a) cheltuielile privind asistența acordată de un avocat local sau de orice altă persoană autorizată de actele cu putere de lege să acorde consiliere juridică, efectuate în statul membru respectiv până când cererea de asistență judiciară, în conformitate cu prezenta directivă, este primită în statul membru al instanței;

(b) traducerea cererii și a documentelor anexate necesare, atunci când cererea este depusă la autoritățile statului membru respectiv.”

10 Articolul 12 din această directivă, intitulat „Autoritatea care acordă asistența judiciară”, prevede:

„Asistența judiciară se acordă sau se refuză de către autoritatea competentă a statului membru al instanței, fără a aduce atingere articolului 8.”

11 Articolul 13 din directiva menționată, intitulat „Depunerea și transmiterea cererilor de asistență judiciară”, are următorul cuprins:

„(1) Cererile de asistență judiciară pot fi depuse fie:

(a) la autoritatea competentă a statului membru în care solicitantul își are domiciliul sau reședința obișnuită (autoritatea expeditoare), fie

(b) la autoritatea competentă a statului membru al instanței sau a statului membru în care hotărârea trebuie executată (autoritatea primitoare);

(2) Cererile de asistență judiciară se completează, iar documentele anexate se traduc în:

(a) limba oficială sau una dintre limbile statului membru al autorității primitoare competente, ce corespunde uneia din limbile instituțiilor [Uniunii] sau

(b) o altă limbă pe care statul membru respectiv a indicat că poate să o accepte în conformitate cu articolul 14 alineatul (3).

[…]

(4) Autoritatea expeditoare competentă asistă solicitantul, asigurându-se ca cererea să fie însoțită de toate documentele anexate despre care știe că sunt solicitate pentru ca cererea să fie tratată. De asemenea, aceasta asistă solicitantul în furnizarea oricărei traduceri necesare a documentelor anexate, în conformitate cu articolul 8 litera (b).

Autoritatea expeditoare competentă transmite cererea autorității primitoare competente din celălalt stat membru în termen de 15 zile de la primirea cererii completate în mod corespunzător într-una dintre limbile menționate la alineatul (2), precum și a documentelor anexate traduse, în cazul în care este necesar, într-una dintre limbile respective.

[…]

(6) Statele membre nu au dreptul să perceapă nicio taxă pentru serviciile prestate în conformitate cu alineatul (4). […]”

Dreptul german

12 Articolul 114 alineatul 1 din Zivilprozessordnung (Codul de procedură civilă), în versiunea aplicabilă faptelor din litigiul principal (denumit în continuare „ZPO”), prevede:

„Partea care, ca urmare a situației sale personale și materiale, nu poate plăti cheltuielile ocazionate de proces ori le poate plăti doar în parte sau în mai multe rate beneficiază, la cerere, de asistență judiciară dacă acțiunea sau apărarea în justiție preconizată oferă șanse suficiente de succes și nu are caracter șicanator. În cazul asistenței judiciare cu caracter transfrontalier în cadrul Uniunii Europene se aplică în plus articolele 1076-1078.”

13 Articolul 117 din ZPO prevede:

„(1) Cererea de acordare a asistenței judiciare se depune la instanța în fața căreia se va judeca procesul; […]

(2) Cererea este însoțită de declarația părții referitoare la situația sa personală și materială (situația familială, profesie, venit și sarcini), precum și de documente în acest sens. […]”

14 Articolul 1076 din ZPO prevede:

„În ceea ce privește asistența judiciară cu caracter transfrontalier în cadrul Uniunii Europene, în conformitate cu Directiva [2003/8], în măsura în care nu se prevede altfel, se aplică articolele 114-127a.”

15 Articolul 1078 din ZPO are următorul cuprins:

„(1) Cererile introduse în vederea acordării asistenței judiciare în litigii transfrontaliere sunt de competența instanței de judecată sau a instanței de executare. Cererile se completează în limba germană, iar documentele anexate sunt însoțite de o traducere în limba germană. […]”

16 Articolul 184 prima teză din Gerichtsverfassungsgesetz (Legea de organizare judiciară), în versiunea aplicabilă faptelor din litigiul principal, are următorul cuprins:

„Limba procedurii este germana.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

17 Din decizia de trimitere reiese că, prin înscrisurile din 24 septembrie 2013 și din 21 octombrie 2013, domnul Šalplachta, care are domiciliul în Republica Cehă, a sesizat Arbeitsgericht Zwickau (Tribunalul pentru Litigii de Muncă din Zwickau, Germania) cu o acțiune având ca obiect obligarea Elektroanlagen & Computerbau să îi plătească salariul restant. În cadrul acțiunii sale, reclamantul din litigiul principal a solicitat de asemenea acordarea beneficiului asistenței judiciare pentru procedura în primă instanță.

18 Prin înscrisul din 27 noiembrie 2013, reclamantul din litigiul principal a cerut extinderea asistenței judiciare solicitate cu privire la cheltuielile cu traducerea în limba germană a documentelor referitoare la veniturile sale și la patrimoniul său, efectuată de un birou de traduceri cu sediul în Dresda (Germania).

19 Prin ordonanța din 8 aprilie 2014, Arbeitsgericht Zwickau (Tribunalul pentru Litigii de Muncă din Zwickau) a acordat asistența judiciară pentru procedura în primă instanță, refuzând însă extinderea acestei asistențe cu privire la cheltuielile cu traducerea documentelor menționate.

20 Acțiunea introdusă de reclamantul din litigiul principal împotriva acestui refuz a fost respinsă de Landesarbeitsgericht Chemnitz (Tribunalul Superior pentru Litigii de Muncă din Chemnitz, Germania) prin decizia din 15 aprilie 2015. Această instanță a arătat printre altele că, în conformitate cu dispozițiile Directivei 2003/8, suportarea cheltuielilor cu traducerea documentelor anexate unei cereri de asistență judiciară este admisă atunci când această cerere este depusă la autoritatea expeditoare în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (a) din această directivă, mai precis la autoritatea competentă a statului membru în care solicitantul are domiciliul sau reședința obișnuită. În schimb, aceste dispoziții nu prevăd suportarea cheltuielilor respective atunci când cererea este depusă, precum în speță, direct la autoritatea primitoare în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din directiva menționată, mai precis la autoritatea competentă a statului membru al instanței sau a statului membru în care hotărârea trebuie executată.

21 În plus, potrivit instanței menționate, în temeiul articolelor 114 și 1078 din ZPO, asistența judiciară include numai cheltuielile ocazionate de proces. Această asistență nu ar acoperi, așadar, cheltuielile cu traducerea documentelor destinate a fi prezentate în cadrul procedurii de examinare a cererii de asistență judiciară, întrucât aceste cheltuieli sunt considerate efectuate în afara procedurii contencioase.

22 Reclamantul din litigiul principal a formulat recurs împotriva acestei decizii în fața Bundesarbeitsgericht (Curtea Federală pentru Litigii de Muncă, Germania). Această instanță consideră că Directiva 2003/8 nu permite să se stabilească în mod suficient de clar dacă și în ce măsură statul membru al instanței trebuie să suporte cheltuielile cu traducerea documentelor anexate unei cereri de asistență judiciară atunci când, precum în cauza principală, solicitantul asistenței judiciare a dispus el însuși traducerea acestor documente și a introdus cererea sa direct la instanța competentă pe fond, care are de asemenea competența de a se pronunța cu privire la cererea menționată, în calitate de autoritate primitoare în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din această directivă. Ea arată însă că refuzul de a extinde asistența judiciară cu privire la cheltuielile cu traducerea acestor documente – presupunând că acest refuz constituie o restricție privind accesul efectiv la justiție – ar urmări un scop legitim, și anume degrevarea trezoreriei statului membru al instanței de cheltuielile care ar trebui să fie suportate mai curând de statul membru în care solicitantul are domiciliul sau reședința obișnuită.

23 În aceste condiții, Bundesarbeitsgericht (Curtea Federală pentru Litigii de Muncă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Dreptul unei persoane fizice la un acces efectiv la justiție într-un litigiu transfrontalier în sensul articolului 1 și al articolului 2 din Directiva 2003/8 impune ca asistența judiciară acordată de Republica Federală Germania să includă cheltuielile suportate de solicitant pentru traducerea declarației și a documentelor anexate cererii de asistență judiciară, atunci când, odată cu introducerea acțiunii, reclamantul solicită și asistență judiciară de la instanța competentă pe fond, [care este] de asemenea competentă în calitate de autoritate primitoare, în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din [această] directivă, și comandă traducerea pe cont propriu?”

Cu privire la întrebarea preliminară

24 Prin intermediul întrebării preliminare formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolele 3, 8 și 12 din Directiva 2003/8, coroborate, trebuie să fie interpretate în sensul că asistența judiciară acordată de statul membru al instanței, în care o persoană fizică având domiciliul sau reședința obișnuită în alt stat membru a introdus o cerere de asistență judiciară în cadrul unui litigiu transfrontalier, include și cheltuielile efectuate de această persoană pentru traducerea documentelor anexate necesare soluționării acestei cereri.

25 Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie arătat că, în temeiul considerentului (5) al Directivei 2003/8, aceasta vizează să promoveze acordarea asistenței judiciare în litigiile transfrontaliere în materie civilă și comercială, pentru a asigura oricărei persoane care nu dispune de resurse suficiente accesul efectiv la justiție, în conformitate cu articolul 47 al treilea paragraf din Carta drepturilor fundamentale.

26 Astfel, după cum se menționează în considerentul (6) al acestei directive, nici lipsa de resurse financiare a unei părți într-un litigiu, nici dificultățile care decurg din caracterul transfrontalier al unui litigiu nu trebuie să constituie obstacole în calea accesului efectiv la justiție.

27 În această privință, din directiva menționată rezultă că barierele lingvistice nu pot restricționa posibilitatea unei persoane care are având domiciliul sau reședința obișnuită în alt stat membru decât cel al instanței să își susțină pe deplin drepturile în fața instanțelor unui alt stat membru atunci când limba de procedură a acestui din urmă stat membru este diferită de cea a primului stat membru. Această cerință privește de asemenea înscrisurile și documentele justificative care, din cauza caracterului transfrontalier al litigiului, sunt redactate în altă limbă decât limba de procedură și, prin urmare, trebuie să facă obiectul unei traduceri.

28 În acest context, articolul 3 alineatele (1) și (2) din directiva menționată garantează dreptul persoanelor fizice implicate într-un litigiu transfrontalier în materie civilă și comercială de a beneficia de asistență judiciară „corespunzătoare”.

29 În ceea ce privește procedura de introducere a unei cereri de asistență judiciară, în vederea asigurării unui acces efectiv la justiție, articolul 13 alineatul (1) din Directiva 2003/8 prevede că solicitantul asistenței judiciare dispune de două opțiuni, întrucât poate depune cererea de asistență judiciară fie la autoritatea competentă a statului membru în care are domiciliul sau reședința obișnuită, care este desemnată, la articolul 13 alineatul (1) litera (a) din această directivă, ca fiind autoritatea expeditoare, fie la autoritatea competentă a statului membru al instanței sau a statului membru în care hotărârea trebuie executată, desemnată, la articolul 13 alineatul (1) litera (b) din directiva menționată, ca fiind autoritatea primitoare.

30 În ceea ce privește întinderea asistenței judiciare, mai întâi, articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2003/8 dispune că această asistență este considerată „corespunzătoare” atunci când garantează solicitantului consilierea în faza precontencioasă, asistența judiciară și reprezentarea în justiție, precum și exonerarea de la plata cheltuielilor de judecată sau suportarea cheltuielilor de judecată, inclusiv, dacă este cazul, eventualele cheltuieli efectuate de partea adversă în ipoteza în care beneficiarul asistenței judiciare ar cădea în pretenții.

31 În continuare, în conformitate cu articolul 7 din această directivă, asistența judiciară acordată în statul instanței include cheltuielile direct legate de caracterul transfrontalier al litigiului, și anume cheltuielile de interpretare, cheltuielile cu traducerea documentelor cerute de instanță sau de autoritatea competentă și depuse de beneficiar, care sunt necesare în vederea soluționării litigiului, precum și eventualele cheltuieli de deplasare pe care trebuie să le suporte solicitantul.

32 În sfârșit, articolul 8 din directiva menționată, intitulat „Cheltuieli suportate de statul membru în care se află domiciliul sau reședința obișnuită”, prevede că acest stat membru suportă cheltuielile efectuate pe teritoriul său pentru asistarea de către un avocat local sau de către orice altă persoană abilitată prin lege să acorde consiliere juridică, până la admiterea cererii de asistență judiciară în statul membru al instanței, precum și cheltuielile cu traducerea cererii de asistență judiciară și a documentelor anexate necesare soluționării acesteia, atunci când cererea este introdusă la autorități din statul membru în care se află domiciliul sau reședința obișnuită.

33 În speță, instanța de trimitere justifică prezenta cerere de decizie preliminară prin îndoielile cu care se confruntă cu privire la identificarea statului membru care trebuie să suporte cheltuielile cu traducerea documentelor anexate necesare soluționării cererii de asistență judiciară atunci când solicitantul asistenței judiciare a ales opțiunea prevăzută la articolul 13 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2003/8, adresând această cerere direct autorității primitoare.

34 Este necesar să se constate, în primul rând, că asistența judiciară de care trebuie să poată beneficia orice persoană fizică implicată într-un litigiu transfrontalier trebuie să fie, potrivit expresiei utilizate la articolul 3 alineatul (2) din directiva menționată, o „asistență […] corespunzătoare” în vederea garantării accesului efectiv la justiție.

35 Or, introducerea unei cereri de asistență judiciară, indiferent dacă are loc în fața autorității expeditoare sau în fața autorității primitoare, după cum a arătat în esență avocatul general la punctul 42 din concluzii, constituie o condiție prealabilă pentru garantarea accesului efectiv la justiție pe care această directivă urmărește să îl asigure, în conformitate cu articolul 47 alineatul (3) din Carta drepturilor fundamentale.

36 În acest context, este necesar să se arate că documentele anexate la cererea de asistență judiciară sunt, în sistemul Directivei 2003/8, de o importanță deosebită. Astfel, în conformitate cu articolul 5 alineatul (1) din această directivă, asistența judiciară este acordată persoanelor care sunt în incapacitate totală sau parțială de a face față cheltuielilor de judecată din cauza situației lor economice. În temeiul articolului 5 alineatul (2) din directiva menționată, situația economică a unei persoane este evaluată de autoritatea competentă a statului membru al instanței, ținând cont de diferiți factori obiectivi, precum veniturile, capitalul deținut sau situația familială. Astfel, în lipsa prezentării de către solicitant a anumitor documente care atestă situația sa personală și financiară, cererea de asistență judiciară nu poate fi admisă. Documentele menționate constituie, așadar, o condiție prealabilă pentru obținerea acestei asistențe.

37 În al doilea rând, trebuie amintit că, în temeiul articolului 12 din Directiva 2003/8 coroborat cu considerentul (23) al acesteia, asistența judiciară se acordă sau se refuză de către autoritatea competentă a statului membru al instanței, iar aceasta „fără a aduce atingere articolului 8” din această directivă.

38 Or, în ceea ce privește cauza principală, trebuie arătat că, în conformitate cu articolul 8 litera (b) din directiva menționată, statul membru în care solicitantul asistenței judiciare are domiciliul sau reședința obișnuită acordă asistența judiciară necesară pentru a acoperi cheltuielile cu traducerea cererii de asistență și a documentelor anexate necesare soluționării acesteia, „atunci când cererea este depusă la autoritățile statului membru respectiv”.

39 În acest context, precizarea care figurează în ultima teză a articolului 8 litera (b) din Directiva 2003/8 trebuie să fie interpretată în sensul că nu stabilește o condiție care trebuie să fie îndeplinită, în toate cazurile, de către solicitantul asistenței judiciare pentru a beneficia de acoperirea acestor cheltuieli, ci se limitează să identifice ipoteza în care beneficiarul poate obține acoperirea cheltuielilor menționate în statul membru în care are domiciliul sau reședința obișnuită, fără a exclude însă o asemenea acoperire a cheltuielilor atunci când, precum în cauza principală, cererea este introdusă în statul membru al instanței.

40 Cu alte cuvinte, după cum a arătat în esență avocatul general la punctul 53 din concluzii, articolul 8 litera (b) din Directiva 2003/8 trebuie să fie interpretat în sensul că prevede – ca o excepție de la regula generală care impune suportarea cheltuielilor legate de caracterul transfrontalier al unui litigiu de către statul membru al instanței – acoperirea de către statul membru în care se află domiciliul sau reședința obișnuită a cheltuielilor cu traducerea cererii de asistență judiciară și a documentelor anexate necesare soluționării acesteia.

41 În al treilea rând, este necesar să se constate că excluderea suportării de către statul membru al instanței a cheltuielilor legate de traducerea documentelor anexate necesare soluționării unei cereri de asistență judiciară ar fi contrară obiectivelor urmărite prin Directiva 2003/8, astfel cum sunt acestea amintite la punctele 25-27 din prezenta hotărâre, referitoare la accesul efectiv la justiție în litigiile transfrontaliere, întrucât ar penaliza solicitantul asistenței judiciare în ipoteza în care acesta ar decide să depună cererea sa de asistență direct la autoritatea primitoare.

42 Astfel, după cum reiese din cuprinsul punctului 29 din prezenta hotărâre, articolul 13 din Directiva 2003/8 îi oferă solicitantului asistenței judiciare alegerea între două opțiuni alternative și neierarhizate, permițându-i să introducă cererea sa de asistență judiciară fie în fața autorității expeditoare, fie în fața autorității primitoare.

43 Or, dacă cheltuielile legate de traducerea documentelor anexate necesare soluționării unei cereri de asistență judiciară ar fi suportate numai atunci când solicitantul asistenței judiciare s-ar adresa autorităților competente ale statului membru în care are domiciliul sau reședința obișnuită, aceasta ar face ca obținerea asistenței judiciare privind cheltuielile respective să depindă, în mod eronat, de opțiunea procedurală aleasă de persoana interesată și ar goli de sens articolul 13 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2003/8, care prevede posibilitatea depunerii cererii de asistență judiciară direct la autoritatea primitoare.

44 În plus, după cum a arătat avocatul general la punctul 46 din concluzii, o asemenea excludere ar putea conduce la o soluție procedurală mai oneroasă pentru solicitantul asistenței judiciare. Astfel, în loc să depună cererea sa de asistență judiciară direct la instanța competentă să soluționeze litigiul pe fond, solicitantul menționat ar fi obligat să inițieze două proceduri distincte, prima în fața instanței competente din statul membru al instanței, în vederea respectării termenelor procedurale, iar a doua înaintea autorităților din statul membru în care are domiciliul sau reședința obișnuită, pentru a obține rambursarea cheltuielilor efectuate în legătură cu cererea de asistență judiciară.

45 O asemenea situație ar constitui astfel un obstacol în calea exercitării dreptului la un acces efectiv la justiție al persoanei care este parte într-un litigiu transfrontalier, care nu dispune de resursele necesare pentru a face față cheltuielilor de judecată și care se află într-o situație mai dificilă din cauza caracterului transfrontalier al litigiului menționat.

46 Mai trebuie precizat că Directiva 2003/8 are ca scop, potrivit chiar titlului său, „îmbunătățire[a] accesului la justiție în litigiile transfrontaliere”, înlocuind sistemul de cooperare în materie de asistență judiciară instituit prin Acordul european al Consiliului Europei privind transmiterea cererilor de asistență judiciară, semnat la Strasbourg la 27 ianuarie 1977, care prevedea mecanisme de comunicare și de transmitere, fără să abordeze însă problema întinderii asistenței judiciare în statul instanței.

47 Ținând seama de cele care precedă, este necesar să se răspundă la întrebarea preliminară adresată că articolele 3, 8 și 12 din Directiva 2003/8, coroborate, trebuie să fie interpretate în sensul că asistența judiciară acordată de statul membru al instanței, în care o persoană fizică având domiciliul sau reședința obișnuită în alt stat membru a introdus o cerere de asistență judiciară în cadrul unui litigiu transfrontalier, include și cheltuielile efectuate de această persoană pentru traducerea documentelor anexate necesare soluționării acestei cereri.

Cu privire la cheltuielile de judecată

48 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

Articolele 3, 8 și 12 din Directiva 2003/8/CE a Consiliului din 27 ianuarie 2003 de îmbunătățire a accesului la justiție în litigiile transfrontaliere prin stabilirea unor norme minime comune privind asistența judiciară acordată în astfel de litigii, coroborate, trebuie să fie interpretate în sensul că asistența judiciară acordată de statul membru al instanței, în care o persoană fizică având domiciliul sau reședința obișnuită în alt stat membru a introdus o cerere de asistență judiciară în cadrul unui litigiu transfrontalier, include și cheltuielile efectuate de această persoană pentru traducerea documentelor anexate necesare soluționării acestei cereri.

Semnături